

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

Резюме. При условии успешной реализации программы по восстановлению "Большого шелкового пути" Украина может стать транспортно-транзитным центром перевалки товаров из Южной Азии в страны Западной и Южной Европы. В последнее время, при развитии двусторонних отношений Украины с группой развитых стран Азиатско-Тихоокеанского региона, с их стороны выступает все более повышенный интерес в получении доступа к передовым технологиям в области машино-, авиа- и судостроения, космоса, материаловедения, биотехнологий и т.п. "Это создает предпосылки для дальнейшего развития двустороннего научно-технического сотрудничества, сотрудничества в сфере передачи технологий". Министры транспорта Украины, России и Беларуси на своей встрече в Минске приняли решение создать железнодорожный коридор с Китая в Европу.

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Грузан А.В. Развитие международных транспортных коридоров. // Сборник научных трудов «Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами юго-восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ». –Львидия-Донецк:Том 1, Видавництво ДонНУ, 2007р. С.140-146.
2. Грузан А.В. Повышение эффективности процесса привлечения иностранных инвестиций. // Сборник научных трудов «Проблемы розвитку зовнішньоекономічних зв'язків і залучення іноземних інвестицій: регіональний аспект», м.Святогірськ-Донецьк,Том 2, ДонНУ, січень 2008р.с.254-262.
3. Грузан А.В. Коридор ТРАСЕКА: проблемы и перспективы участия Украины. // Сборник научных трудов «Глобалізація та регіоналізація сучасних національних економік, інтеграційні процеси в рамках ОЧЕС, розвиток регіонів та міжрегіональне співробітництво». м. Одеса-Донецк. Том 2.-ДонНУ- Вересень 2008.-С.140-146.
4. Макогон Ю.В. Новые вызовы современной интеграции на Евро-Азиатском пространстве. // Проблемы и перспективы развития сотрудничества между странами Юго-Восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ: Сб. науч. Тр. — Свиштов; Донецк и др., 2006. –Т.1.— С.20-32
5. Макогон Ю.В. Развитие морского транспорта в государствах членах ЧЭС: проблемы и перспективы – украинский аспект// Сборник научных трудов «Проблемы и перспективы сотрудничества между странами юго-восточной Европы в рамках Черноморского экономического сотрудничества и ГУАМ» Том 1.– Севастополь-Донецк: ДонНУ, РФ НИСИ в г.Одесса, РФ НИСИ в г.Донецк, 2009.- С. 16-22.

МЕТОДИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ЯКОСТІ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОГО БАЗИСУ ЕКОНОМІКИ

Гуменюк А. М., к.е.н., доцент кафедри менеджменту і туризму Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень. Розвиток економічної системи відбувається на основі безперервних змін її важливих характеристик, які чинять безпосередній вплив на ефективність господарювання. В економічній системі, з точки зору взаємопов'язаної сукупності інститутів, зміни розглядають як ієрархію певних рівнів: встановлені правила і норми поведінки; закріплені в суспільній та індивідуальній свідомості образ думок, їх спрямованість, стиль і способи мислення, які розуміють, як менталітет; різноманітні організації, які об'єднують на принципах розподілу праці та ієрархічній підпорядкованості групи людей для досягнення певної мети або завдання.

Проблемам становлення нової інституціональної системи та ефективності і якості її функціонування, присвячені роботи таких економістів, колишнього СРСР, як С. Архієреєв [1], Т. Заславська [2,3], С. Кірдіна [4], І. Малий [5], Ю. Пахомов [6], А. Шастітко [7] та інші. У вказаних роботах аналізуються переваги і протиріччя різних типів інституціональних систем [4], розглядаються структура і функції соціальних інститутів та їх роль у забезпеченні сталості інституціональної системи [1,2], аналізуються інституціональні передумови і наслідки новітніх соціоструктурних зрушень на пострадянському просторі [5, 7], досліджуються особливості інституціональної архітектури транзитивного суспільства та ті обмеження, які вони накладають на формування моделі соціально-економічного розвитку [4-8]. Проблема якості інститутів є актуальною для країн з перехідною економікою, в яких характерним є протиріччя між недосконалістю ринкових механізмів і низькою якістю інститутів, що приводить до неефективності і розбалансованості трансформаційних процесів. На сьогодні з'явилися роботи, в яких спеціально розробляється якість інститутів як умова здійснення реформ [9]. Проте, "якість інститутів у більшості економічних моделей є екзогенним чинником" [10], а прикладні аспекти оцінки ефективності та якості інституціонального базису економіки досліджені недостатньо. Більшість авторів розглядають якість інститутів у взаємозв'язку з проблемами економічного росту (політика стимулювання швидкого росту внаслідок поступового покращення інститутів може привести до успішної модернізації в силу того, що причинний зв'язок між ростом та інститутами – двосторонній. Не лише покращення інститутів сприяє економічному росту, але й швидкий ріст полегшує вдосконалення інститутів) [11]. У довгостроковій перспективі економічний розвиток значною мірою залежить не від поточних економічних механізмів (характеру ціноутворення, ставки податку, способів інвестування), а від якості інститутів – формальних і неформальних правил ведення бізнесу, прийняття урядових рішень і механізмів, які забезпечують їх дотримання.

Мета статті полягає у визначенні методико-прикладних аспектів оцінки ефективності та якості інституціонального базису економіки. Дослідження якості інститутів може бути здійснено на основі трьох методологічних підходів [12]. По-перше, якість інститутів відображає міру об'єктивного процесу, в межах якого вони виникають. По-друге, якість відображає характер виконання інститутами відповідних функцій. По-третє, якість інститутів характеризується достатністю і достовірністю їх внутрішніх властивостей, суттєвої визначеності самого інституту. Згідно першого методологічного підходу, критерієм низької якості інститутів є погіршення основних показників макроекономічного розвитку – темпів росту ВВП, індексу інфляції, рівня безробіття, надмірний дефіцит бюджету, негативне сальдо зовнішньоторговельного балансу тощо. Оцінка якості інститутів в цьому аспекті здійснюється шляхом розрахунку світових індикаторів, наприклад, індексів людського розвитку, глобалізації, залучення іноземних інвестицій.

Результати дослідження. Для розуміння якості інститутів важливу роль відіграє процес трансплантації інститутів як основи закріплення інституціональних реформ та поняття "залежність від попереднього розвитку", яке широко використовується в інституціональній теорії [13, с. 119]. В широкому сенсі вказаний термін можна трактувати як еволюцію інститутів під дією незначних природних змін звичок, стереотипів, традицій. Залежність інституціональних змін від шляхів розвитку історії має серйозне значення. Ми не можемо зрозуміти сьогоденні варіанти вибору (і визначити їх при моделюванні функціонування економіки), якщо не будемо відслідковувати поступальний розвиток інституцій [13, с. 119]. В кінцевому підсумку послідовні зміни сприяють виникненню того інституту, який виявився більш ефективним у порівнянні з іншими. У вузькому сенсі сутність залежності від попереднього розвитку полягає в тому, що в процесі історичного розвитку сукупність певних незначних подій або випадкових обставин приводить до становлення такого інституту, розширення якого диктує лише один образ поведінки, а його ефективність виявляється нижчою за альтернативний варіант.

Наступний методологічний підхід до аналізу якості інститутів – адекватність функцій їх внутрішній природі. Основні функції інститутів визначені їх внутрішньою структурою, яка містить в собі колективний контроль поведінки індивідів, обмеження їх дій та розширення індивідуальних можливостей. Узагальнюючи та накопичуючи досвід спільної життєдіяльності, економічні інститути стають інформаційним інструментом поведінки індивідів, за допомогою якого зменшуються асиметричність інформації та знижується рівень невизначеності господарської діяльності. В цьому випадку якість інститутів визначається тим, наскільки суб'єкти опанували знанням та

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

розумінням тих правил і норм, реалізація яких необхідна їм для досягнення поставлених цілей. Координаційний ефект інститутів досягається у випадку, якщо більшість людей дотримуються існуючих правил. Ознакою низькоякісних інститутів є масштабність та рівень відхилення у поведінці суб'єктів. Оцінка якості інститутів за допомогою даного методологічного підходу базується на квантифікації (кількісному врахуванню) відхилень від певної інституціональної норми. Якість інститутів в даному випадку оцінюють за допомогою таких рейтингів, як глобальна конкурентоспроможність, яка розроблюється підрозділом Міжнародного інституту розвитку управління, економічною свободою, яка складається The Heritage Foundation.

Найбільш оптимальний підхід до аналізу якості інститутів пов'язаний з доведенням достатності і достовірності їх внутрішніх можливостей, суттєвої визначеності самого інституту. Мова йде про те, що якість – це суттєва визначеність речі, яка відображає стійкі взаємовідносини її елементів і характеризує специфіку речі. Ефективність сформованої нової інституціональної структури оцінюють за інтегральним показником – наявністю стійкого економічного зростання в країні. Визначати ефективність окремих інститутів достатньо складно. Тому вказана проблема має декілька підходів. Досить розповсюджена точка зору, згідно якої ефективність інституту визначається його спроможністю мінімізувати трансакційні витрати (витрати на реалізацію угод) та забезпечити найкращий баланс між ними і вигодами від обміну та розподілу праці [14; 15-17]. На нашу думку, визначення трансакційних витрат на рівні національної економіки шляхом оцінки "трансакційного сектора" [18], занадто зміщують акцент дослідження у бік від початкового "макроекономічного" змісту цих витрат. Крім того, оперування національними показниками легко породжує спрощені та сумнівні висновки з приводу їх динаміки. До подібних висновків про необхідність зниження трансакційних витрат в національній економіці внаслідок "зміни типу економічної системи" приходять і деякі інші вчені [19, с. 62, 66]. На локальному рівні використання критерію економії трансакційних витрат досить утруднено внаслідок принципової різноманітності їх складу.

В цілому, критичність якості інституціонального середовища для економічного розвитку (в першу чергу, таких її складових, як ефективність захисту прав власності і контрактних прав, системи правозастосування (інформенту), якості і незалежності судової системи, якості бюрократичного апарату та глибини фінансових ринків) стала загальноприйнятим фактом. Надзвичайно авторитетною в цьому аспекті виявилася робота [20], в якій показано, що в покраїнних регресіях, які побудовані на тривалі часові інтервали, фактор якості інститутів (перш за все міра якості захисту прав власності і правової системи) значно краще пояснює відмінності в довгострокових темпах росту, ніж інші фундаментальні фактори. На сьогоднішній день мало хто ставить під сумнів наявність стійкої і статистично значимої кореляції між якістю національних інститутів та рівнем економічного розвитку. В межах сучасної економічної теорії основні дискусії присвячені не важливості інститутів як таких, а уточненню природи відповідних причинно-наслідкових зв'язків або вирішенню так званої проблеми ендогенності: чи є інститути першопричиною росту або їхній розвиток та вплив є результатом дії якихось інших, більш глибоких факторів розвитку.

Останнім часом у світі спостерігається суттєвий прогрес в методології порівняльної кількісної оцінки якості функціонування інститутів з метою вивчення їх відносного рівня розвитку в різних країнах. На сьогоднішній день існує низка міжнародних індексів та рейтингів, які регулярно оновлюються і відображають певні національні інституціональні аспекти, включаючи рівень інвестиційних та підприємницьких ризиків, рівень економічних і політичних свобод, рівень корупції тощо. Такі оцінки публікуються як крупними міжнародними організаціями (ОЕРС), Світовий банк, ЮНКТАД), так і незалежними дослідницькими центрами та громадськими організаціями, а також приватними консалтинговими компаніями та рейтинговими агентствами. В літературі пропонуються чотири основних способи визначення інституціональних характеристик: на основі макроекономічних показників. Даний спосіб застосовується в основному для оцінки рівня розвитку фінансового сектору (наприклад, на основі розміру банківських кредитів, які надані приватному сектору, у % до ВВП; капіталізація ринку цінних паперів, у % до ВВП); на основі проведених опитувань підприємств і населення як користувачів державними послугами; на основі опитування експертів; на основі прямих вимірів конкретних якісних характеристик, таких як, наприклад, якість освіти (з використанням стандартних тестів) або конкурентність виборів (статистика голосування).

Таблиця 1

Індекси якості інституціональної структури

Індекси якості інституціональної структури	Зміст індексу
Індекс економічної свободи	торговельна політика; фіскальне навантаження; втручання уряду в економіку; монетарна політика; режим руху капіталів та іноземних інвестицій; стан банківської та фінансової систем; заробітна платня та ціни; захист прав власників; регуляторний тиск; активність тіньового ринку
Індекс Кауфмана і Крау. Чим вище значення кожного індикатора, тим краще якість управління	демократичність виборів; політична стабільність; ефективність діяльності уряду; якість регулюючих інструментів; якість законів і правил; відсутність корупції
Рівень розвитку фінансового сектору	обсяг кредитів, наданих приватному сектору фінансовими посередниками (у відсотках до ВВП); рівень розвитку фондового ринку – сукупна вартість акцій, які продаються на ринку (у відсотках до ВВП)
Індекс лібералізації	способи приватизації; цінова лібералізація; конкурентна політика; банківська реформа; розвиток страхового ринку; захист прав інвесторів
Якість управління	рівень корупції; політичні права членів суспільства; ефективність громадського сектору; регуляторне навантаження на економіку
Рівень захисту кредитів та власників акцій	рівень захисту кредиторів та власників акцій; прозорість, доступність та стандартизація звітів компаній; дієздатність законодавчо-правової системи гарантувати виконання контрактів
Індекс інституціональної структури	відображає інституціональні та інші обмеження в суспільстві, які накладаються на дії політичних лідерів

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

Визначення якісних показників інституціональних систем проблема багатофункціональна і вимагає врахування певної множини факторів. Наприклад, фахівцями Світового банку та Європейського банку реконструкції та розвитку запропоновані наступні інтегровані індекси якості інституціональної структури країни [21, с. 103] (табл. 1).

Як зазначено в [22] в середньому підвищення якості інституціональної структури на 1% дозволяє підвищити темпи економічного росту на 1,4%, а підвищення рівня фінансового розвитку на 1% дозволяє збільшити темпи економічного росту на 0,5%. Тобто, сучасні інституціональні системи спроможні чинити значний вплив як на економічний ріст, так і на трансформацію соціально-економічних систем у напрямку закріплення прав власності, ринкової конкуренції, функціонування фінансових ринків та якості управління. На жаль, в Україні не існує достатньої інформаційної бази для оцінки якості інституціональної структури, що утруднює процес оцінки розвитку соціально-економічної системи. На нашу думку, оцінку рівня якості інституціонального розвитку в Україні доцільно здійснювати на основі міжнародних індикаторів [23, с. 157-230]. За допомогою вказаних індексів аналізується рівень інституціонального розвитку та його динаміка в країнах з перехідною економікою, країнах Центральної та Східної Європи, для країн-лідерів економічного росту.

На сьогодні побудова інституту може бути представлена трьома елементами: цілями, завдяки яким він і формується; технологіями, тобто сукупність правил і процедур, за допомогою яких досягаються цілі створеного інституту, та ресурсами, за допомогою яких реалізуються інституціональні технології. В даному випадку особа або група осіб, яка встановлює інститут, має свою цільову функцію, зокрема це відхилення від заданої цілі (цілей), набір альтернативних технологій для досягнення цілей та ресурси, які "запускають" і одночасно лімітують дані технології. Тим самим функціонування інституту є дворівневим: особи, які встановлюють і підтримують відповідну інституціональну технологію, та особи, які живуть і працюють в межах цієї інституціональної технології [24]. Якість функціонування інститутів представляє собою багатоаспектне явище, для характеристики якого недостатньо традиційних показників ефективності. На сьогодні існує добре відпрацьована методика аналізу державних організацій з суспільними цілями, яка може бути успішно застосована для аналізу ефективності функціонування інститутів [25]. Загальна формула якості (К) функціонування інститутів може бути представлена в такому вигляді:

$$K = \sum_{i=1}^n \gamma_i A_i R_i E_i \quad (1)$$

де i – індекс цілі; A – коефіцієнт адекватності інституту; R – коефіцієнт результативності інституту; E – коефіцієнт ефективності інституту; γ_i - параметр, який фіксує важливість i -ої цілі (потреби) інституту.

Таким чином, в кожний момент часу можна виміряти якість інститутів. Ідеологія трифакторної моделі якості інститутів є надзвичайно корисною і для розуміння власне еволюції інститутів. На практиці використовують різноманітні методи оцінки якості інститутів, які базуються або на вивченні думки населення, або на оцінках експертів [26; 27]. Побудова інститутів та методологія оцінки якості інститутів (12) дозволяє по-новому поглянути на роль інститутів в періоди масштабних економічних реформ. Справа в тому, що характеристики адекватності, результативності та ефективності інститутів самі залежать від деяких факторів, серед яких необхідно виокремити фактор чіткості інститутів та їх складових. Тобто, всі інститути можуть розрізнятися рівнем своєї визначеності або чіткістю визначення. Одночасно характеристика рівня визначеності (чіткості) інституту розповсюджується і на його окремі складові, цілі, технології та ресурсну базу. Необхідно зазначити, що і цілі, і технології, і ресурсна база інституту у даному випадку визначені, і в цілому можуть бути визначені правильно, тобто коефіцієнти адекватності, результативності, і ефективності будуть досить високими. Проте маніфестація всіх складових інституту може бути поганою, тобто мати своїм наслідком нечітку, розмити і незрозуміле регламентацію. Формально нечіткість інститутів еквівалентна розмитості контурів інститутів і їх складових. Нечіткість інститутів автоматично породжує виникнення невизначеності. На сьогодні українська економіка у більшості випадків страждає саме від нечітких норм і правил поведінки. Більшість з них просто недостатньо чітко регламентовані. Формування нечітких інститутів рівнозначно створенню недороблених, недоформлених інститутів або інститутів-інвалідів (не треба плутати неефективні інститути-мутанти, які виникли в результаті накладання старого і нового інститутів, та інститути-інваліди, які виникли в результаті непослідовного формування нового інституту).

Ефективність нечітких інститутів можна визначити за допомогою інституціональної ентропії. Побудова інституту іманентно передбачає наявність цілі сформованого інституту. Оцінка рівня досягнення цілей приводить до поняття результативності інституту. Вказаний аспект проблеми передбачає чисто кількісний підхід, коли цілі відображаються кількісними показниками і порівнюються зі своїм фактичним значенням. Проте ціль інституту може бути охарактеризована цілим набором параметрів, які можуть бути досягнуті або ні. Якщо певні інституціональні параметри досягнуті, то і ціль інституту вважається досягнутою, в протилежному випадку ціль не досягнута і має місце інший результат подій. В такому випадку можна говорити, що ціль інституту досягається з певною ймовірністю. Таким чином, при фіксованих технологіях та ресурсах інститут виконує свої завдання (цілі) з певною ймовірністю. Якщо альтернативних результатів багато, то якість інституту відображається інформаційною ентропією, яка у нашому випадку виступає як інституціональна ентропія I [28]:

$$I = - \sum_{j=1}^n p_j \ln p_j \quad (2)$$

де p_j - ймовірність j -ї події при використанні суб'єктом досліджуваного інституту.

Якщо розглядається лише дві альтернативні події, то формула спрощується і приймає вигляд:

$$I = -p_{INS} \ln p_{INS} - p_{ALT} \ln p_{ALT} \quad (3)$$

де p_{INS} і p_{ALT} - ймовірність досягнення і недосягнення інституціональної цілі відповідно; $p_{INS} + p_{ALT} = 1$.

Як відомо, інституціональна ентропія [28] досягає максимуму, коли досліджувані події є рівно ймовірнісними. В цьому випадку має місце повна невизначеність, а вся ситуація трактується як максимальний хаос. Зі сказаного можна побачити глибинний зміст інститутів, який полягає у процесі завдання певних поведінських "шаблонів" за рахунок впровадження додаткових обмежень. Будь-який інститут фактично "відрізає" ті стратегії поведінки, які не вписуються в його схему. В цьому і полягає значна перевага прогресивних інститутів – у відкиданні наперед відомих нерациональних та неефективних норм поведінки. В результаті дії таких інституціональних "трафаретів" відбувається економія ресурсів господарюючих суб'єктів на стадії прийняття рішення та вибору тієї або іншої лінії поведінки. Цей вибір за нього робить існуючий інститут.

Висновки. Сучасні інституціональні дослідження не пропонують і очевидно не скоро зможуть запропонувати певні універсальні рецепти з масштабного прискорення інституціональних реформ. Очевидно, що більшість питань, завжди буде вимагати додаткових досліджень з урахуванням унікальності місцевих умов. Крім того, певні моменти інституціональних реформ, особливо політекономічний аспект проблеми, вимагає значно кращого розуміння загальної інституціональної динаміки. Разом з тим, необхідно звернути увагу на запропоновані в [20; 29] загальні висновки стратегії інституціональних перетворень: у більшості випадків немає необхідності в універсальній і всеохоплюючій реформі інститутів. Стратегія реформ повинна бути сконцентрована на обмеженому наборі ключових інституціональних обмежень; одних і тих же цілей можна досягти за допомогою різноманітних інституціональних рішень. Імпорт інститутів необхідно збалансувати з їх адаптацією до місцевих умов; з урахуванням важливості початкових умов та місцевих традицій,

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

реформатори повинні бути готові до інституціонального експерименту, а також корекції своєї політики на основі моніторингу та оцінки фактичних результатів реформ, які проводяться в країні. Цим пред'являються досить високі вимоги до прозорості та ефективності процесу прийняття урядових рішень з стратегії і тактики реформ; важливо приділяти адекватну увагу зміцненню інститутів, які забезпечують стійкість економіки до зовнішніх шоків, таких як система соціального захисту та консультативні механізми між урядом і основними соціальними групами.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Архиреев, С. И. Дуализм институциональной архитектоники и задачи рыночной трансформации [Текст] / С. И. Архиреев // Институциональная архитектура та механізм економічного розвитку (Матеріали симпозиуму). – Харків: ІЕП МОН України, 2005. – С. 85-88
2. Заславская, Т. Вектор социоструктурных сдвигов [Текст] / Россия, которую мы обретаем / Отв. ред. Т. И. Заславская, З. И. Калугина. - Новосибирск: Наука, 2003. – С. 59-75.
3. Заславская, Т. Современное российское общество: Социальный механизм трансформации: Учеб. пособие. – М.: Дело, 2004. – 400 с.,
4. Кирдина, С. Институциональная структура современной России: эволюционная модернизация [Текст] / С. Кирдина // Вопросы экономики. – 2004. - №10. – С. 89-98.
5. Малий, І. Й. Інституційна особливість України як чинник деформації ринкових принципів [Текст] / І. Й. Малий // Институциональная архитектура та механізм економічного розвитку (Матеріали симпозиуму). – Харків: ІЕП МОН України, 2005. – С. 108-109.
6. Пахомов, Ю. Звивистий шлях у Європу [Текст] / Ю. Пахомов // Економічний часопис – XXI. – 2005. - №1-2. – С. 5-9.
7. Шаститко, А. Е. Институциональная среда хозяйствования в России: основные характеристики [Текст] / А. Е. Шаститко // Куда идет Россия? Кризис институциональных систем: Век, десятилетие, год / Под общ. ред. Т. И. Заславской. – М.: Логос, 1999.
8. Мельник А., Васіна А. Структурна трансформація національної економіки України як чинник модернізації інституційного базису її розвитку // Журнал Європейської Економіки , Том 9 (№1). Березень 2010 – С. 37-58.
9. Карташов, Г. Экономический рост и качество институтов ресурсоориентированных стран [Текст] / Г. Карташов / Препринт BSP / 2006/82. – М.: Российская экономическая школа, 2006. – 62 с.
10. Вольчик, В. В. Группы интересов и качество экономических институтов [Текст] / В. В. Вольчик, И. В. Бережной // Экономический вестник Ростовского государственного университета. – 2007. – т. 5. - №2. – С. 57-66.
11. Полтерович, В. Стратегия модернизации, институты и коалиции [Текст] / В. Полтерович // Вопросы экономики. - 2008. - №4. – С. 4-24.
12. Гриценко, Е. А. Качество институтов: методологические подходы к исследованию [Текст] / Е. А. Гриценко // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. Випуск 34-1. – 2008. – С. 56-61.
13. Норт, Д. Институції, інституційна зміна та функціонування економіки [Текст] / Д. Норт / Пер. з англ. – К.: Основи, 2000. – 198 с.
14. Норт, Д. Институты и экономический рост: историческое введение [Текст] / Д. Норт // Тезис. Т. 1. Вып. 2. - М., 1993. - с. 73.
15. Уильямсон, О. Экономические институты капитализма [Текст] / О. Уильямсон. – СПб., 1996.
16. Эрроу, К. Возможности и пределы рынка как механизм распределения ресурсов [Текст] / К. Эрроу // THESIS. – 1993. – Т. 1. – Вып. 2.
17. Белокрылова, О. С. Влияние экономических институтов на производство и накопление знаний [Текст] / О. С. Белокрылова, М. М. Скорев // Экономический вестник Ростовского государственного университета. – 2003. – Т. 1 – № 2. – с. 76-83.
18. Eggertsson, T. 1990. Economic Behavior and Institutions. Cambridge: Cambridge University Press.
19. Кокорев В. Институциональные преобразования в современной России: Анализ динамики транзакционных издержек // Вопросы экономики. - 1996. – № 12. – с. 62, 66.
20. Rodrik, Dani, Arvind Subrmanian, Francesco Trebbi (2002) Institutions Rule: The Primacy of Institutions over Geography and Integration in Economic Development, NBER Working Paper No. 9305
21. Решетило, В. П. Системообразующая функция рыночного потенциала институциональных систем [Текст] / В. П. Решетило // Наукові праці ДонНТУ Серія: економічна. Випуск 89-1. – 2005. – С. 99-106.
22. Офіційна інтернет-сторінка Світового банку: Growth and Institutions / World Development Report 2003, Chapter 3. – Pp. 98 // <http://www.worldbank/research/interest/confs/042003/data.htm>.
23. Фрейнкман, Л. М. Анализ институциональной динамики в странах с переходной экономикой / Л. М. Фрейнкман, В. В. Дашкеев, М. Р. Мухтяхитдынова. – М.: ИЭПП, 2009. – 252 с.
24. Балацкий, Е. Нечеткие институты, культура населения и институциональная энтропия [Текст] / Е. Балацкий // Общество и экономика. – 2007. - №5-6. – С. 37-53.
25. Система муниципального управления: Учебник для вузов. [Текст] / Под ред. В. Б. Зотова. М.: "ОЛМА-Пресс", 2006. – С. 546.
26. Карташов, Г. Экономический рост и качество институтов ресурсоориентированных стран [Текст] / Г. Карташов / Препринт BSP / 2006/82. – М.: Российская экономическая школа, 2006. – 62 с.
27. Polterovich V., Popov V. Democratization, Quality of Institutions and Economic Growth / Working Paper #2006/056. Moscow, New Economic School, 2006.
28. Хакен, Г. Информация и самоорганизация. Макроскопический подход к сложным системам [Текст] / Г. Хакен. - М.: КомКнига, 2005. – С. 81
29. Rodrik, Dani (2006) Goodbye Washington Consensus, Hello Washington Confusion? A Review of the World Bank's Economic Growth in the 1990: Learning from a Decade of Reform. Journal of Economic Literature 44(4): 973-987.

РЕЗЮМЕ

Розглянуто теоретичне підґрунтя інституціональної системи як базису досягнення нової якості економічного зростання, здійснено аналіз методологічних підходів визначення якості інститутів, запропоновано методику кількісної оцінки ефективності функціонування інститутів. Ключові слова: ефективність, якість, інституціональна ентропія, транзакційні витрати, інституціональне середовище, трансплантація інститутів, індекси якості інституціональної структури, методологія кількісної оцінки якості функціонування інститутів.

РЕЗЮМЕ

Рассмотрена теоретическая основа институциональной системы как базиса достижения нового качества экономического роста, осуществлен анализ методологических подходов определения качества институтов, предложена методика количественной оценки эффективности функционирования институтов.

Ключевые слова: эффективность, качество, институциональная энтропия, транзакционные расходы, институциональная среда, трансплантация институтов, индексы качества институциональной структуры, методология количественной оценки качества функционирования институтов.

RESUME

The theoretical basis of the institutional system as the basis of the new quality achievement of economic growth was considered. Analysis of methodological approaches to determine the quality of institutions, the technique of quantitative evaluation of the effectiveness of the functioning of institutions was made.

Keywords: efficiency, quality, institutional entropy, transaction charges, institutional environment, transplantation of institutes, indexes of quality of institutional structure, methodology of quantitative estimation of quality of functioning of institutes.